

“O PC mantén o control de todo o proceso”

Xulio Ríos dirixe o Instituto Galego de Análise e Documentación Internacional e o Observatorio de Política China. Membro do Consello Asesor da Casa Asia e autor de varias obras de referencia sobre a evolución do xigante asiático, acaba de publicar ‘Mercado e control político en China’, se cadra, a súa investigación máis completa sobre o tema.

Neste libro define China como unha superpotencia demográfica no camiño de converterse tamén en económica, aínda, que segundo agoira, non o será nin ideolóxica, nin política, nin cultural, nin militar e tecnolóxica. O Partido Comunista Chino, explica, “ambiciona manter o rumbo político da reforma, instrumentando e innovando mecanismos de control en todas as ordes, xa sexa no económico (mantendo a súa influencia directa nos sectores estratégicos), político (rexeitando o pluralismo e promovendo limitadas reformas que o afiancen), social (multiplicando a súa presenza directa ou indirecta, a través das organizacións de masas), ideolóxica (exercendo un control absoluto dos medios de comunicación e dando reiteradas mostras de non claudicación neste aspecto) e na orde da seguridade (subordinación directa do aparello militar e policial). Os novos actores e poderes que xurdiron como consecuencia da reforma deben asumir o liderado do PCCh e este aspira a integrais nas súas propias filas”.

Así, o PC mantén o control do proceso de reforma chinés. Ademais, o partido entende esa total supervisión da evolución do sistema “como

un exercicio de soberanía que debe aumentar as súas posibilidades de proxección. Esa soberanía é unha das claves esenciais que alertan da singularidade da reforma, favorecida polo pouso dunha milenaria cultura que goza de crecente presenza na linguaxe política e afianza unha vocación de subsistencia a longo prazo que non se debe desdeñar”, segundo este experto.

O futuro de China é, deste xeito, incerto. “Fronte á hipótese dunha evolución á taiwanesa (culminando cun sistema político internacionalmente homologable no esencial), ou a plasmación fáctica dunha lenta socialdemocratización á chinesa (xustificada polo xiro social da reforma), a posibilidade dunha longa transición de resultado incerto viría xustificada por esa procura permanente dun sistema adaptado ás particularidades do país, o que viría derivar nunha especie de novo mandarinato pilotado polo PCCh

e baseado no exercicio dun governo virtuoso e ó servizo da cidadanía”, cre Xulio Ríos.

“Ó PCCh espéralle unha década decisiva na que o rumbo do actual proceso podería decidirse en función das esixencias internacionais nun mundo cada vez más interdependente, e en función das tensións internas que, coa aparición de novas forzas con proxección política interior, podería alentar debates antagónicos e fragmentar o consenso que hoxe caracteriza a formación e xestión do seu discurso. A clave nacionalista pode servir de perigoso aglutinante de reserva. O PCCh presume de ter a capacidade última de preservar a soberanía chinesa”, engade.

r d L | 5
Galicia Hoy 22/11/07

O XVII Congreso do PC, celebrado recentemente, consolidou o cambio de discurso que Hu Jintao vén promovendo dende hai un par de anos, segundo Ríos. “Partindo de que a reforma se atopa nun momento crucial, o que propón é equilibrar a primacía do obxectivo do crecemento coa atención á xustiza social, moi ignorada nas tres últimas décadas”, afirma este especialista.

“En paralelo, á par da continuidade da apertura ao exterior, concédeselle unha grande importancia a dotarse dos instrumentos necesarios para preservar a capacidade do país para desenvolverse no contexto internacional como un actor autónomo. Cómptese ter en conta que o expoñencial crecemento de China nos últimos trinta anos ten moitas sombras que xa non poden ser obviadas”, advierte.

Arriba, Xulio Ríos nunha entrevista concedida a El Correo Gallego. O resto das imaxes do suplemento son fotos de arquivo sobre China.

China conta na actualidade cun sistema económico mixto e complexo no que reside, segundo Xulio Ríos, a cerna do mantemento no poder por parte do PC. "Hai mercado pero tamén planificación, Hai propiedade privada pero tamén outras. Os líderes chineses seguen falando de que os sectores vitais, os de maior calado estratégico, van ser controlados polo Estado, é dicir, polo Partido. O control desa base económica clave é a que lle pode garantir a conservación do liderado do proceso", indica.

Podería, porén, servir o modelo de economía chinés como exemplo exportable a outras realidades? Ou, polo menos, como un xeito de resistir as presións do neoliberalismo, que levaron ao caos a outros países como a antiga URSS?

"Coido que o modelo é moi singular e non é exportable na súa globalidade, se ben no contorno asiático habería que matizar máis. A doi moi vietnamita é, en moitos sentidos, un calco da gaige e kaifang. Por outra banda, en Pyongyang, unha hipotética apertura tería en conta o modelo chinés que, non o esquezamos, ten moito que ver co proceso de emerxencia taiwanesa (hai moitos elementos comúns: papel do Estado, papel das pemes, orientación cara a exportación, etc.)", responde a estes interrograntes o autor de Mercado e control político en China.

"Parcialmente, tamén en continentes como África ou América Latina pode haber aspectos de interese, pero a clave neste sentido é robustecer o papel do Estado, que en China segue sendo moi forte, mentres que nesas rexións, o seu papel enfraqueceuse deliberadamente como consecuencia das políticas auspiciadas polo Banco Mundial e o Fondo Monetario Internacional. O papel da diáspora chinesa na emerxencia do país tamén foi clave. Os galegos deberíamos aprender desas experiencias e deixar de enredar con este tema", aclara sobre as cuestións formuladas.

OS RETOS

O reto tecnolóxico e a degradación ambiental son dous dos principais desafíos que enfrenta China. "A opción tecnolóxica está clara. Só basta fixarse no ambicioso programa espacial chinés, que repercutirá tamén no reforzamento da defensa. O potencial científico de China é moi grande, pero a distancia que a separa de EEUU, é moi significativa. Pero a súa apostá é pola creatividade como expresión de soberanía nacional e van perseverar nese camiño", agoira Ríos.

As autoridades chinesas non se renderon, tampouco, ante as presións do FMI e o BM por entrar nunha vertixe de privatizacións salvaxes. "Cada un debe partir da súa propia realidade para poder transformala. Tan fundamental é ter en conta as experiencias alleas como adaptalas á singularidade de cada situación. En China houbo e hai privatización, pero ese proceso desenvolveuse gradualmente. Tamén con problemas, claro está: dende desemprego ata fenómenos escandalosos de corrupción que explican, por exemplo, que boa parte da clase empresarial actual estea integrada por membros do PCCh. Antes de seren empresarios eran xerentes das empresas colectivas ou de cantón e poboado. Pero non hai unha sacralización absurda do valor do privado, nin tampouco, a diferenza da transición nos países do socialismo real, se optou por terapias de shock que provocaron caídas en picado da producción e do nivel de vida. A clave está, en boa medida, en partir da propia realidade e non ceder ás presións exteriores, escasamente inocentes", comenta Ríos.

China comeza, por outra banda, a dar os primeiros pasos para deixar de ser a "fábrica do mundo" e chegar a ser capaz de competir cos países exportadores de produtos de alto valor engadido, de xeito que o 'Made in China' deixe de asociarse tanto ás mercadorías de baixa calidade e deseño pouco desenvolvido.

"Ese cambio no modelo de desenvolvemento está agora mesmo no epicentro do proceso. O milagre chinés explicase, esencialmente, pola mestura de man de obra barata, investimento exterior e orientación da producción cara ó exterior. Recentemente creouse unha sociedade estatal para xestionar as inmensas reservas de divisas do país, as maiores do mundo. China vai investir moito más fóra en sectores clave e potenciará os valores tecnolóxicos creando, en paralelo, un mercado doméstico, que aínda é moi feble. Todo iso require unha inmensa transformación, que debe ter moi en conta o campo, tamén moi descoidado nos últimos anos, en beneficio do medio urbano", indica este experto galego.

O MEDIO NATURAL

"O eido ambiental ten múltiples desafíos e precisa actuacións moi profundas que deben salvar as reticencias dos poderes territoriais, especialmente nas rexións más atrasadas, que aínda seguen empeñadas na lóxica do crecemento custe o que custe", opina Xulio Ríos. China sofre graves problemas de contaminación do aire, deforestación, falta de auga e emisións de gases de efecto invernadoiro. A suba do nivel do mar destruiría os diques de contención da auga.

Os intensos problemas que están a causar a pobreza e a desigualdade social poderían chegar a ameazar o actual réxime ó erosionar a súa lexitimidade. “O desafío social é inmenso e o Partido-Estado é consciente de que precisa atallalo canto antes. Hai moitas reformas en curso neste aspecto e a política de investimentos acordada en 2006 é moi ambiciosa. O PCCh cre que con máis recursos e más presenza (control), as augas volverán ó seu rego. Por exemplo, os millóns de emigrantes rurais que estaban totalmente marxinados nas cidades, agora xa poden acceder ós servizos básicos e mesmo o PCCh e os sindicatos están a organizalos, precisamente, porque se autoorganizaban á súa marxe. En xaneiro entrará en vigor unha nova lexislación laboral, moi criticada, por certo, polas multinacionais occidentais que ameazaron incluso con retirar investimentos. Hai despedimentos en masa en moitas empresas para evitar a conversión automática de traballadores eventuais en fixos. Os sindicatos chineses son unha axencia parapública de servizos, e deberán mudar o seu papel. Pero carecen de autonomía e o PCCh imponles que harmonicen as relacións laborais.

É a cuadratura do círculo. Veremos como resulta”, di Xulio Ríos.

“O PCCh non ten rivais, pero segue téndolle medo á inestabilidade, a outro Tiananmen que poida dividilo internamente. Ese risco de crise existe. Nesta China abundan os conflitos e os abusos de poder. O cambio foi moi drástico e os deseiquilibrios que existen no país son moi profundos. Pouco ten que ver a China de Xangai coa China de calquera capital do oeste. Hai que fiar moi fino para arbitrar unha política que contente a todos. Crecemento e estabilidade eran as claves, agora tamén a xustiza social, pero mañá pode ser maior liberdade de expresión ou maiores garantías para os dereitos humanos básicos. Por iso, tamén se comeza a falar de maior democracia, pero á vez dunha democracia que poida controlar”, matiza.

O Goberno chinés rexeita a transformación do actual réxime político nunha democracia á occidental. Entre outros argumentos, apela á cultura propia para defender a procura dun modelo propio de democracia. Os países occidentais presionan as autoridades chinesas para que permitan avances cara á democracia, formulándolle, mesmo, esixencias sobre a separación de poderes e o respecto das liberdades públicas que eles mesmos incumpren. “Sen dúbida”, pensa Ríos, “o factor civilizatorio é importante. Ata o punto de negar os valores universais? Sinceramente, non o creo, aínda que igual a súa escala é diferente. Mesmo o PCCh, actualmente, non nega a necesidade de introducir melloras nestes aspectos. Só reclama máis tempo. De entrada, o que cabería esixirnos é certo respecto para as expresións de pluralismo no sistema político. Baseamos a nosa democracia na idea do pluralismo e da alternancia, pero no plano internacional excluímos a posibilidade de existencia de máis dunha forma de democracia. É unha contradición. O tema está na axenda. O 15 de novembro publicouse en China o libro branco sobre o sistema de partidos. Haberá máis novedades”.

Mentres, as melloras na economía contribúen a frear o descontento social que puidera xurdir desa falta de liberdades.

“A bonanza actual modera moitas contradicións pero non impide que os máis prexudicados expresen cada vez con maior forza o seu incomodo. Eses problemas non se poden resolver coa represión. Non son inimigos do Estado, son as súas vítimas e senten o PCCh moi afastado dos seus intereses. Cando ese discurso emancipador das clases más febles está en crise, bótase man da

harmonía e doutros valores que gozan de aprecio na sociedade chinesa, pero que só resolven parcialmente. Ese é un dos medos. O outro é a emergencia de novos actores que se tratan de fagocitar como fixo o mandarinato que gobernou China durante miles de anos. Ata que punto ese mecanismo convxntural, que coexiste coa defensa do marxismo, pode mudar a naturaleza do PCCh é unha das incognitas do proceso”, segundo Ríos.

Os mitos revolucionarios

As figuras de líderes históricos como Mao e Deng Xiaoping seguen a ser obxecto de culto popular, aínda que sen o dogmatismo doutros tempos. “Mantense a simboloxía e a propaganda arredor dos mitos revolucionarios, pero só para lembrar a lexitimidade de orixe dos actuais gobernantes. A prioridade hoxe é a economía. O ideoloxismo sementou o caos na China maoísta e provocou un fastío inmenso na sociedade, ademais de moito sufrimento. Pero o grao de control que o Partido-Estado ten aínda da sociedade, permite imaxinar que un cambio de prioridades pode ser factible se a convxntura o esixe”, interpreta Xulio Ríos.

A orde estratéxica

O potencial chinés para reequilibrar a orde estratéxica mundial cara a unha maior multipolaridade non se debe esquecer. “China é xa un referente de peso. Hai moitas cuestións que non se poden resolver sen a súa implicación e a súa presenza na gobernabilidade mundial será cada vez maior. Coas súas carencias e sombras, pode contribuír a reforzar a legalidade internacional, moi danada polo unilateralismo de EEUU. China quere ser un actor político autónomo e non só unha potencia económica. Esa ambición augura tensións estratéxicas importantes nos próximos anos que poderían ter proxeccións no eido interno”, di Ríos.